

vanov in Nemcev, temuč tudi vse prave in poštene Italijane na Primorskem, dà, celó vlado. Pošteni Italijan je svojemu narodu v ljubezni vdan, a noče biti ni ud, ni rob nemoralnemu klubu, katerega privrženci se brigajo le za svoj dobiček, vsakega drugomišljenca zaničujejo, se srdito nosijo in stregó poltnosti ter drugim pregreham.

Glavni namen Vuličevičevi knjigi je, dokazati, da na Primorji niso le Italijani isti, kateri imajo pravico eksistirati in kakor národ napredovati, ampak da se tudi slovanski národ še ni odpovedal svojim pravicam. Vsakdo zná, da je italijanska manjšina iz jednega, in da so liberalci imenovanega kluba iz družega vzroka teptali Slovanov pravice z nogami. Kedar se v deželnem zboru oglasé Slovani, bijejo njih besede na gluha ušesa, dà, osobito v Trstu je prišlo že tako daleč, da brezsravno ljudstvo po galerijah slovanskemu govorniku žvižga in siče, — zasramovanje, katero se sicer ne prime Slovanov, temuč pade nazaj na njegove provzrokovalce.

„A Slovani bodo v brambo svojih pravic“ — nadaljuje pisatelj — „ta in enaka zaničevanja potrpežljivo prebili in se ne strašili še večih od sedanjih žrtev, ker tolaži jih veselo upanje, dà, gotovost, da bode kedaj tudi njim zazoril slave dan. Mnogo v zgodovinski knjigi zapisanih dejanj svedoči o duševni velikosti in nevsahljivi nadeji, kateri ste na dolgem trnjevem potu svetili temu ljudstvu, kakor voditeljici. Dolgo je vladala temu ljudstvu zima, viharja in ledena; a že se kaže njegovim očem zôra lepših dní, že se razvija tù in tam kaka cvetlica, porošena s tolikimi solzami. V spanji robstva se mu je sanjalo o slavnih dejanjih; pride, mora priti čas, kedar se te sanje vresničijo“.

Po teh in enakih premišljevanjih opomni pisatelj, da je natisu njegove knjige pred vsem dala povod izdaja neke druge knjige. To delo ima naslov: „Geschichte Triest's für die Jugend, von Jacob Cavalli“, nekega italijanskega, v Trstu bivajočega duhovnika. Ker je municipij dal premijo temu delu in ga je tudi sam založil, zato je prevzel naravno tudi odgovornost za vse nepravilnosti, katerih od konca do kraja mrgolí v tej knjigi.

Po Cavalliju so Tržačani, Istrijani in Goričani potomci Rimljanov in Benečanov, dakle rodni Italijani, a Slovani, kateri, po dr. Klunu, ker je vseh Primorcev 634.000, znašajo tri in šestdeset odstotkov, ti so usiljenci, zloglasni v zgodovini minolih stoletij zaradi svoje surovosti in neusmiljenosti. Cavalli, kakor se vidi, ne zná, da je bila nekoč dôba, ko so bili tudi Rimljani in Benečani barbari, in da so sploh ljudstva kakor posamezniki prestali dôbo brutalitete in da, ako se historiku vsakim načinom uvidi potrebno, o tem pisati, iz tega vzroka ne sme pisati z neko samozadovoljnostjo, ker smo vsi ljudje in ker je stan vsacega ljudstva v svojem početku divji ter so njega zmage zaznamovane s pustošenjem in moritvijo.

Na tem prostoru, žalibog! ni nam moči, ako tudi le v kratkem posnetku navesti vsega, s čemer učeni pisatelj dokazuje, da Tržačani, Istrijani in Goričani živé na slovanski zemlji, sklepamo dakle z naslednjimi besedami na 21. strani, izrazivši ob enem željo, da si pred natisom slovenskega ali nemškega prevoda vsakdo, ki le količkaj umeje italijanščine, omisli imenovano knjigo.

Na napomnjeni strani se bere: „Ako bi zaradi moje ostrosti kak ud Tržaškega mestnega sveta vihal nos ali se srdil, ker je morebiti meni tujcu odpovedal vse pravice, naj pomisli, da Trst stoji v Avstriji, a ne Avstrija v Trstu, in da, ako sem neznan Tržaškim svetnikom municipija, nisem tujec prebivalcem Avstrijske

monarhije. Jaz, Slovan, delujem v interesu Slovanov. Svoj pogled obračam na gore, katere obdajajo Trst, in vidim, da tamkaj že stoletja bivajo Slovani, ki gledajo rojstvo in smrt mnogih ljudi; al oni, Slovani, verujte mi, svojega sedeža ne bodo zapustili nikdar. One kójice tam gori imajo svojo zgodovino, novejša palača nimajo nikake. Vi, kateri ljubite enakomernost, ste razrušili spomenike starodavnosti, kolikor jih je še bilo, kar je najgotovjši dokaz, da ste vi tujci. Da ste Tržačani, bile bi vam one starine svete in zapustili bi jih otrokom svojim, da bi nekoč kaj našli, na čemer bi počival njih pogled in bi si mogli priklicati minolost v spomin. Vi imate svojega Št. Justa, vsakim načinom sveto zidovje, al ob enem tudi velik grobni spominek domovini in veri; spominek, po nekoliko pogansk, po nekoliko krščansk, kar se vidi kakor v mramor vsakan protest. Vaši spomeniki starinski so Št. Just in kočé Slovanov, katere so vas videle prihajati, in katere vas bodo videle tudi odhajati. Knjigo, ki zaničuje Slované, ste vi, municipijalni svétniki, s premijo odlikovali, in moja želja ter moja dolžnost je, pogubilno sodbo izreči o njej, ne stavljajoč v vas svoje nadeje, a tudi ne tresoč se pred vami, ker mi ne morete niti škodovati, niti mi vzeti življenja“.

Izgled Evropske Turčije

po preliminarjih Sv. Štefanskih.

Mir, ki ga je Rusija sklenila s Turčijo v sv. Štefanu, je blizo to, kar konec Turškega gospodstva na polotoku Balkanskem. Ta mrvica, ki Turčiji še ostane, pride preje ali pozneje k razdelitvi.

Poglejmo, kaj sv. Štefanski mir vzame Turčiji, da vidimo, kaj jej še ostane.

Pogodba v sv. Štefanu, sklenjena med Rusijo in Turčijo, se začne s Črnogoro brez dvombe zato, da se poslavi junaški narod Črnogorski. Knez Nikita more zadovoljen biti s tem, kar ima dobiti: Črnogora postane blizo za tretjino večja in bode skoro na pol tako velika kakor Srbija. — Srbija dobí kak šestí del več, kakor je sedaj zemlje imela.

Nova Bolgarija, katero stvari pogodba Rusije s Turčijo, pa je to, kar Turčiji vzame največ zemlje. Tista blizo 3krat tako velika zemlja, ki je bila lastnina nekdanjih Bolgarskih carov o njihovi največi moči, to ima biti nova Bolgarija. Večidel Rumelije in Macedonije pripada novi Bolgariji, ki dobí skoro da celo zapadno brežino črnega morja in nekaj tudi Egejskega morja, tako, da po obsegu ni veliko manjša od Ogerske. Ona obsega vso ono zemljo, ki je bila dose-daj prav za prav jedro Evropske Turčije.

Tako Turčija ni več celota, ampak od prejšnjega trupla le to, kar je mu kaka noga ali roka: en kos Rumelije, en kos Tesalije in Albanije in Bosne in Hercegovine; ostanke njene sklepa le še morje.

Naši dopisi.

V Gorici 5. maja. — Komaj se je končala borba v kmetijski družbi zarad tajnika — že imamo drugo — volitveno borbo v kupčijski zbornici. Gre namreč za dopolnitvene volitve, katere bodo prihodnjo sredo, dne 8. t. m. Tista italijanska stranka, ki očita Slovencem, da povsod narodno politiko uganjajo, postavila je kandidatke, ki so kost od njenih kostí. Od druge strani so postavljeni spet drugi kandidatje, katere podpirajo tudi Slovenci. Pa ne, da bi med temi kandidati bil kak Slovenec — ampak stara, poštena Goriška imena so — in vendar jih una stranka ime-

nuje vladno-slovenske!! To je italijanskim nasprotnikom najnovejša zabavljica za vse, kar jim ni všeč in kar njihove načrte podira. „Isonzo“-vci (v katerih rog trobi tudi „Goriziano“) agitujejo dovolj uspešno — tudi po slovenskih vaséh za svoje ljudi in v neki županiji okolični, kjer „slovenska reč živo klije“(?!), vjeli so že 12 kalinov z županom vred na svoje limanice. — V našem fabriškem predmestju — v Stračicah — se je zgodila 3. t. m. po noči nesreča, katere ne bi bili pričakovali. Nekaterih naših ljudi ne more zmodriti ne skušnja, ne napredek. Dvoje društev imamo za čiščenje stranišč po pnevmatičnem sistemu, in vendar sta dva delavca — izpraznovaje jamo po starem — tako neprevidna bila, da je nista popred prezračila. Šla sta kar naravnost noter: eden je zdajci oslepel, drugi pa umrl. — Ker že o smrdljivih rečeh govorim, naj povem še, da letos je društvo Covacig & Comp. veliko robe oddalo kmetom — premagavši njihove predsodke. Tudi Kulotova družba si dobro pomaga, in je ravnokar svoja hranišča dodelala proti jugo-izhodu od Gorice, v Podturnsko-Vertojbanskih njivah. — Pred Veliko cerkvijo so začeli poravnnavati svet po načrtu, ki sem ga v „Novicah“ že priobčil. Kopaje so zadeli na dobro ohranjene mrtvaške kosti in čepine, ker je bilo nekdanj pokopališče krog cerkve. Kosti prenašajo na sedanje pokopališče, kar je prav nepotrebno, ker bi jih lahko tam blizo kje — v cerkvi ali zunaj cerkve — pokopali. Nahajajo pa kopači tudi zlate svetinje, verižice i. dr. r. in jih — prodajajo. Tako se rajnci dandašnji časté!

Iz Celovca 4. maja. (*Volitve v mestni odbor*) je 3. in 2. volilni razred dovršil, danes voli 1. razred. Vdeležba je bila zelo mlačna. 3. volilni razred šteje 461 volilcev, prišlo pa jih je volit le 96, — 2. volilni razred jih ima 611, volitve se jih je vdeležilo le 151. Mikalo bo vas zvedeti, da pri nas v Celovcu se stranki pri mestnih volitvah ne bojete pod zastavo „slovensko“ in „nemčursko“, kakor pri vas v Ljubljani, pa tudi pod naslovom „konservativna“ in „liberalna“ ne — mi pri mestnih volitvah le razločujemo „šparovce“ pa „zapravljivce“. V 3. razredu je med kandidati, ki jih je priporočala stranka „šparovcev“, zmagal edini gosp. Rossbacher, mož slovenske stranke, nemčurjem hud trn v peti, — v 2. razredu so bili izvoljeni gg. Glöckner, dr. Semmelrok in dr. vitez Josch; prva dva sta bila tudi kandidata „šparovcev“. V 1. razredu ni izgleda za izvolitev „šparovcev“.

Iz Boštanja 6. maja. (*Iskreno zahvalo*) javno izreči prečastitemu gospodu St. Šrancu, župniku v Hotiču, nekdanjemu tukajšnjemu kaplanu, sili nas hvaležno srce zato, ker so nam k zidanju novega farovža 100 gold. darovati blagovolili. Srčno to zahvalo izreka blagemu gospodu v imenu vseh faranov

stavbeni odbor.

Iz Ljubljane. (*Iz seje družbe kmetijske 4. dne t. m.*) je došlo vredništvu sledeče poročilo. Odbor družbin je od sl. ministerstva prejel mnogo dopisov; v enem odobruje porabo državne subvencije za podkovsko in živinozdravsko šolo; — v drugem dopisu pošilja odboru 300 gold. podpore za novo mlekarско združbo „na Poljih“ v Bohinji z naukazom, da ona ob svojem času položi na tanko razložen račun, kako se je obrnil ta denar; — v tretjem dopisu odgovarja sl. ministerstvo odboru, da za zdaj ne more še vslišati prošnje njegove, naj bi se iz državnega zaklada za Ljubljansko močvirje v službo vzel v močvirskih zadevah teoretično in praktično izurjen tehnik, ki bi vodil prihodnja dela na močvirji; čas za rešitev te prošnje — piše gosp. minister — pride takrat, ko bosta po dovršeni zvolitvi glavnega odbora za obdelovanje močvirja de-

želni odbor in deželna vlada svoje predloge stavila; — v četrtem dopisu priporoča ministerstvo družbi, naj se tudi na Kranjskem skušnje delajo z veliko koprivo (grosse Brenn-Nessel), ki daje precej dobrega prediva; odbor je sklenil obrniti se do gosp. Jožefa Reif-a v Prago, ki ima mnogo skušinj o tej koprivi in s sadikami vred rad poduke daje, kako obdelovati koprivo v navedeni namen; ko odbor dobi poročila Reif-ova, se bodo po „Novicah“ razglasila, na družbinem vrtu pa tudi skušnje pričele; — v petem dopisu naznanja sl. ministerstvo odboru, da po poročilu Avstrijske komisije osnuje kmetijska družba Francoska mednarodni kmetijski kongres v Parizu od 10. do 20. junija tega leta in da v ta shod se vabijo tudi vse družbe kmetijske Avstrijske; ker bi prav bilo, da tudi Kranjska družba je zastopana v tem shodu, je odbor sklenil naprositi izvrstnega svojega uda dr. vitez Gutmansthal-a, naj bi blagovolil prevzeti ta mandat; — s šestim dopisom je sl. ministerstvo družbi poslalo 10 iztisov hvaljene knjige, ki v nemškem jeziku pod naslovom „der Stalldünger und die Waldstreu“ podučuje, kako ravnati s hlevskim gnojem in s hostno steljo; odbor je sklenil naprositi vredništvo „Novic“, naj za svoj list nekoliko posname to knjigo, nekatere iztiske pa izroči odbor podružnicam takih okrajev, ki najbolj z listjem nasteljuje živini. — C. kr. deželna vlada je poslala družbi poročila o goveji živini, ki je bila od družbe kmetijske iz državne subvencije leta 1876. in 1877. kupljena in razprodana s tem pogojem, da jo vsak kupec za plemo drži 2 leti, sicer pa vsako premembo družbinemu odboru naznani. Ker pa se je izvedelo, da se ne ravnaajo vsi gospodarji po tem predpisu, je c. kr. deželna vlada dala v Ljubljani po mestnem magistratu, na deželi pa po c. k. okrajnih glavarstvih preiskavati gospodarje, ki so tako živino kupili, in res se kaže, da se mnogi niso držali predpisa; zato bode zdaj odbor od taciha zahteval strogo opravičenje. — Ker sta vodnjaka v Predgradu in v Parjah po poročilu dotičnih gospodov dobro dodelana, se županstvom izplača druga polovica obljubljenih državnih podpore. — Gospodarju Jakobu Novaku v Veliki Račni se podeli častna diploma za njegovo marljivo oskrbovanje sadnega drevja. — Prošnja vodstva ljudske šole na Čatežu za podelitev zbirke vrtnarskega orodja se ni mogla vslišati zato, ker družba nima zdaj nobene take zbirke več, dotične subvencije za letošnje leto pa ni še prejela. — Gospej vdovi umrlega g. Frid. Homana, ki je bil mnogo let predsednik podružnice Radoljske, se izreče sočutje o zgubi spoštovanega družbinega uda.

— (*Naznanilo živinorejcem Kranjskim.*) Gosp. J. F. Seunig, odbornik družbe kmetijske, je radostno kakor prejšnji čas vstregel želji odborovi in se podal v gornje Štajarsko, da ondi za še ostali znesek državne subvencije nakupi kakih 12–14 telic in juncev žlahnega Muriškega rodú (Mürzthaler Raze). Prodajala po navadni javni dražbi se bodo ta živinčeta (sive barve) 22. dne tega meseca (to je, v sredo 14 dni) na dvorišči gostilnice „zum Baierischen Hof“ na Dunajski cesti blizo železničnega kolodvora dopoldne od 9. ure naprej. Naj naši gospodarji ta razglas že zdaj na znanje vzamejo.

— (*V glavni odbor za obdelovanje močvirja*) je v nedeljo dopoldne volila skupina posestnikov iz Trnovca, Gradiša, Karlovškega predmestja in Štepanove vasi, ki so po nasvetu „Novic“ si z veliko večino glasov izvolili g. Bavdeka, župana Udmatskega in pa Fr. Babnika, posestnika v Bizaviku, — za namestnika pa g. Franceta Peterca, posestnika v Ljubljani. Volitev je bila jako živahna, deloma viharja, ker je neka pe-

ščica volilcev — brez vsega veljavnega vzroka — zahtevala prenos volitve na drug dan. — Zdaj imate še dve skupini močvircev in pa mestni odbor volitve. Nadjamo se, da volijo možé, ki smo jih nasvetovali v 18. listu „Novic“ z dobrim prevdarkom, da so pravi zastopniki močvirskih interesov. Ker čujemo, da mesto namera poleg družega za zastopnika magistrata priporočiti v ta odbor gotovo prav sposobnega tržnega komisarja gosp. Jak. Temec-a — bi bilo želeti, da bi g. Fr. Potočnika volili na Studencu poleg g. M. Perucija in še družega domačega zastopnika. — Dodati imamo še popravek o meri močvirja, katere posest daje pravico virilnega glasú v glavnem odboru, namreč 60 hektarjev ali $104 \cdot 28 = 104\frac{1}{3}$ oralov, — v zadnjih „Novicah“ bila je pika napačno postavljena.

— (*Letni sejm*), ki se je začel v pondeljek, je privabil mnogo ljudstva in prodajalcev vsake vrste v Ljubljano, al kupca je bilo povsod malo; tudi živinske kupčije ni bilo dosti; sploh je cena goved in kónj padla. Novcev ni.

— V seji 4. maja je deželni odbor pritrdil predlogu krajnega in okrajnega šolskega sveta, da se provizorni nadučitelj Janez Vrešič na trirazredni ljudski šoli v Leskovcu v tej službi definitivno potrdi.

— Gospod Janez Smukavec, marljivi deželni uradnik, je nenadoma 5. dne t. m. za mrtudom umrl. Veliko število pogrebcev, ki so včeraj truplo ranjcega na pokopališče spremili, je kazalo, kako spoštovan je bil narodni mož. Bodi mu zemljica lahka!

— Predstave „trpljenja Kristusovega“ so končane. Pohvala — in to po pravici — vsak večer entuziastična, al gledališče malo polno. Čudno! Če se kak „Taschenspieler“ ali kak „opičar“ producira, so lože večidel polne, pri izvrstnih predstavah sv. zgodovine pa prazne! Se ve, da bi liberalec postal klerikalec, ako bi bil še gledal take predstave. Čudili smo se tudi temu, da niso dijaki bili od nobene strani napoteni v te predstave, ki morejo globokeji in stanovitnejši vtisek narediti na srca mladine kot vsako predavanje Gospodovega trpljenja. — Zdaj gredo umetniki v Gorico in Trst.

— (*Krasna podoba sv. Janeza Nep.*), katero je po naročilu deželnih stanov Krajskih iz Kararskega marmora naredil slavni Italijanski podobar Fr. Robba za Savski most pri Črnučah, kjer je bila v posebno kapelico leta 1727. postavljena, po vremenskih uimih in družih nezgodah zelo poškodovana ter zato od ondot v Ljubljano prenešena, je zdaj v tukajšnji cerkvi sv. Florijana postavljena. Prečastitemu gosp. župniku Köstlnu in umetnikoma Fr. Zajcu in Mat. Ozbiču gré čast in hvala, da lepo popravljeno in lično postavljeno stoji to delo velike umetnijske vrednosti varno v cerkvi. Dve vrstici z letnicama 1727. in 1878. v latinskem jeziku lepo kažete zgodovino te podobe, ki pravite: „sv. Janez, nekaj zvesti varh Savskega mosta, bodi odsihmal vredni tovariš sv. Florijana.“

— Ker tudi v Zagrebu nameravajo napraviti podkovsko in živinozdravsko šolo kakor je Ljubljanska, je bilo vodstvo naše šole naprošeno, osnovo Ljubljanske šole v Zagreb poslati.

— (*Pobirki iz časnikov.*) „Tagblatt“ strašansko razkačen zato, da slovenski časniki, ki mirno čakajo, kako se bode o narodnih zadevah obnašal novi c. kr. deželni predsednik vitez Kálin, niso ga kar v prvem hipu surovo napadli, pozivlja v 103. listu deželnega predsednika na odgovor: naj jasno pové, kaj razumeva on pod dvoumno frazo „objektivitete“? — Drugi pot kaj več govorimo o tem članku, ki zopet preočito kaže, da „Tagblattovci“ so v resnici divjaki bašibozuki.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Danes domá in zunaj veje zopet mirna sapa. Ker pa je diplomacija vsa podobna vremenu aprilskemu, utegne se ve da juter zopet nastati vihar, kjer je danes mirna sapa pihljala. O vnanjih zadevah govorimo na drugem mestu; v notranjih je glavna novica ta, da zaradi Avstro-ogerske nove pogodbe so se ministri Dunajski in Ogerski popolnoma porazumeli v sejah, ki so jih na Dunaji te dni imeli pod predsedstvom cesarjevim. Zdaj se ministri na Dunaji in v Budapešti razgovarjajo s kolovodji Dunajskega in Ogerskega državnega zbora, in po izvršenih dogovorih pridejo vladni predlogi obema zboroma v razpravo in sklep. Peštanski časniki pišejo, da ne pričakujejo upora v Ogerskem zboru, — kako pa se bode vèdla večina Dunajskega državnega zbora, si ne upajo nič gotovo reči, ker dr. Herbst, glava ustavoverne stranke, danes odločno oporeka temu, kar je včeraj odločno trdil. Vlada Ogerska je po ministerskih dogovorih pripravljena, dolg 80 milijonov nase vzeti v primeri 30 odstotkov, colnina za petrolej naj ostane po 3 gld., po želji Magjarov pa naj colnina za kavo se stavi na 24 gld. — Sicer pa „Pest. Lloyd“ kaže, da po ministrih osnovani načrt nove pogodbe je naredil slab vtisek na Ogerskem. — Še pred obravnavo nove pogodbe pa izročite vladi zboroma na Dunaji in Budapešti vsklepanje vprašanje: kako naj se tu in tam nabere znesek onih 60 milijonov gld., ki jih je grof Andrassy dobil za vojskine ali nevojskine potrebščine. — Kaj pa je naša misel o stvarbi nove pogodbe z Ogrji? Čisto doslednja je po skušnjah dosedanjih ta, da Nemec in Magjar se bosta pogodila, da zopet 10 let gospodujeta Slovanom, s katerim bodo, ako se bode dalo, še silnejše postopala kakor dozda, če še Poljake, kakor je podoba, dobila na svojo stran. Priča temu je hosanna, ki jo ustavoverski časniki ta in unkraj Litave pojó pogodbi.

O Rusko-Turških zadevah. — Zopet so zadonele s Petrograda in Londona strune miru, zopet je mogoče, da se zapletke med Rusijo in Angleško rešijo na mirnem potu. Glavni vzrok temu bo gotovo ta, da je Angleška spoznala, da jej Avstrija ne bi pomagala. Grof Andrassy, sam navezan na Nemčijo, se je namreč prepričal, da bi Rusiji pomagala Nemčija in Laška, Angleški pa Francoska; to bi bila pak Evropska vojska, katere se je pa bati najbolj ravno Avstriji. Novejši telegrami poročajo, da ima potovanje Ruskega poslanca v London pomirljiv pomen, isto tako potovanje grofa Šuvalova v Petrograd. S tem se pač ne vjema ono, kar piše nek časnik, namreč, da je Angleška spoznala, da se vojskuje ne le s kanoni, ampak tudi z milijoni, in da je poprijela se zadnjega orožja, ker vé, da Rusijo vojna stane po 3 milijone na dan! — O prijateljstvu Nemčije do Rusije kaže tudi to, da je Nemški cesar poslal Ruskemu caru najviši red „pour le merite“ (za zasluge) s podobo Friderika Vélikega, in mu je na to sporočil: „Moja vojna bo s ponosom gledala ta red na prsih Vašega Veličanstva.“

Turčija se je jela podajati sv. Štefanskim pogodbam. Artvin in Šumlo že popuščajo Turške posadke, le Silistrije in Varne še niso popustile. Avstrija bo menda vendar le morala spremiti begunce v Bosno in Hercegovino nazaj s kakimi 45.000 možmi.

 Današnjemu listu je dodan cenik lekarničarja G. Piccoli v Ljubljani.